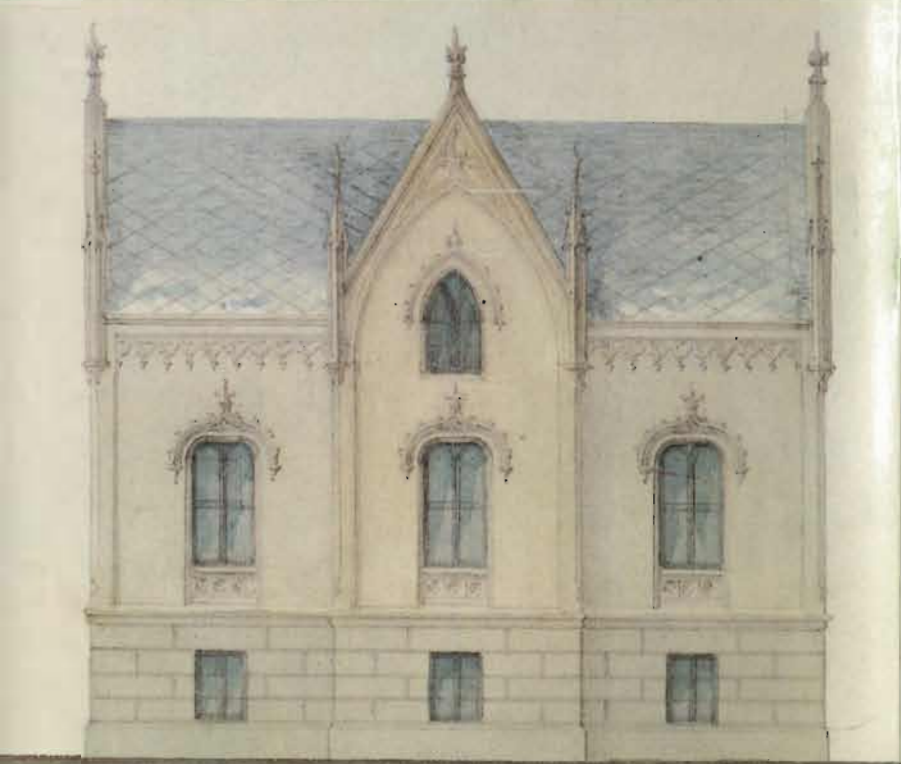

Utgitt av
Homansbyen Vel og
Norsk
Arkitekturmuseum

Utgitt av:
Homansbyen Vel, postboks 7101, Homansbyen,
0306 Oslo 3
Norsk Arkitekturmuseum, Josefines gate 34,
0351 Oslo 3

Illustrasjoner: Arkitekt G.A. Bulls tegning til Josefines gate 7, RA,
foto av Josefines gate 13, NAM
Tredje omslagsside: Uranienborg terrasse 2. Foto: RJ

Guide for Homansbyen

Homansbyen

- en arkitektonisk oase
midt i byen

Homansbyen var i sin tid byens stolthet. Først og fremst fordi den ga hovedstaden noe helt nytt - en villaby som viste at vi var langt fremme, også i europeisk sammenheng. Men også fordi den var med på å markere den optimistiske utvikling i 1850-60 årenes Norge.

Fremdeles er Homansbyen en oase som vi kan være stolte av. Som en særegen plett i en hektisk og trafikkbelastet by, er den et godt sted å være. Frodige forhaver og hus i mange stiler og fasonger gir rike opplevelser både for beboerne og besøkende.

Villaene ble oppført etter en streng reguleringsplan og mange av byens fremste arkitekter var aktive her, som Georg Bull, som regnet mange Homansby-hus i slutten av 1850-årene. Alle villaene er forskjellige og her finner vi de beste eksemplene fra romantikken. Man kan bruke mange timer i Homansbyen på å studere bebyggelsen og fortsette like begeistret neste dag.

Dette særpreget ønsker befolkningen i Homansbyen å ta vare på og utvikle videre. I 1978 ble det vedtatt en bevaringsplan for bydelen som skulle sikre dens bokvaliteter og arkitektoniske egenart. Mye godt har skjedd i kjølvannet av denne bevaringsplanen. Husene pusses opp og restaureres. Men samtidig merker vi flere steder en uthuling av bevaringsplanens intensjoner med blant annet ulovlig kontorisering, ulovlige ombygginger og forringelse av forhavene. Dette førte til stiftelsen av Homansbyen Vel den 12. juni 1985. Man ønsket å danne en forening for å vokte om bevaringsplanens intensjoner og samtidig bidra til en god utvikling av Homansbyen.

Guiden er utgitt med bidrag fra:
AS Bogstadveiens Skotøiforretning, Homansbyen postkontor,
Pål Klouman, Kreditkassen Homansbyen,
Norsk Texaco Oil A/S, Oslo kommune, Doro Robberstad,
Sparebanken NOR Homansbyen, Strikkolf A/S,
Teknologibedriftenes Landsforening

Velforeningens hovedoppgave har vært å reise bevisstheten blant de som bor og virker her, og derved sikre det beste vern av bydelen. Foreningens engasjement i de første årene har i hovedsak konsentrert seg om å synliggjøre omfanget av ulovlighetene og den uheldige utviklingen, og samtidig minne om de store kulturverdier som Homansbyen representerer. Det rike oppbudet av stilarter med kontinentale forbilder gjør Homansbyen til et historisk dokument. Homansbyen er også det første eksempel i Skandinavia på en villaby, som senere skulle bli vanlig. Like mye er bydelen et dokument over beboerne selv: Homansbyens første persongalleri var det nye Norges persongalleri.

Helt siden starten i 1985 har Homansbyen Vel ønsket å utgi en guide for bydelen. La oss håpe at denne guiden vil bidra til en enda større bevissthet om og interesse for dette særpregede området.

Homansbyen - an Architectural Oasis in the Middle of the City

In its prime Homansbyen was the pride of the city of Christiania (earlier name for Oslo). For one thing, it added something entirely new to the capital: a residential area showing that we were advanced even in a European context. Secondly, it reflected the optimism of the new, independent Norway of the 1850s and 1860s.

Homansbyen is still an oasis of which we can pride ourselves. It is a unique area in a city increasingly plagued with traffic - a soothing place to be in. With its lush frontages and imposing residences of many shapes it evokes pleasurable feelings in residents and visitors alike.

The houses were erected according to a rigorous plan, and many of the leading architects of the city were engaged in the process, e.g. Georg Bull, who designed a great many houses in Homansbyen in the late 1850s. All the houses are different, and we find some very fine examples of the

Romantic style. You can spend hours studying the houses of the area and return equally enthusiastic the next day to see more.

The inhabitants of Homansbyen want to preserve and further develop the special qualities of their neighbourhood. In 1978 a Conservation Plan for the area was adopted, with the object of safeguarding its housing standards as well as preserving its architecture. A lot of positive initiatives have resulted from this plan. The houses are being renovated and restored.

At the same time we also see some examples of an erosion of the intentions of the Conservation Plan in that residences have been turned into offices, there have been illegal alterations of houses and deterioration of frontage gardens. This led to the foundation on the 12th of June 1985, of a Residents Association of Homansbyen. The aim of the organization is to counteract the destructive forces, work actively for the implementation of the Conservation Plan and contribute to a sound development of the neighbourhood.

The main concern of the elected Residence Association has been to raise the environmental consciousness of the people living and working in the area, thus securing the best possible protection of this special part of town. The association particularly concentrated on revealing the infringement of regulations, pointing to unfavourable trends, and at the same time drawing attention to the great cultural values that Homansbyen represents. The area is an important historical testimony to the influence of widely varied Continental European styles in Norway. In addition, it is also the first example in Scandinavia of a quality garden suburb, which was later to become common elsewhere too. This part of town is certainly also a monument to its former residents. The leading personalities of old Homansbyen were largely also leaders of the new and independent Norway.

Ever since the start in 1985 the Homansbyen Residents Association has wanted to bring out a printed guide to our area. Let us hope that the present booklet will contribute to greater knowledge of and interest in this very special part of Oslo.

Ole Wiig

Homansbyen

“Medens der i de sidste Aar er bygget temmelig raskt af den lavere Folkeklasse, (...) har det langt fra i disse Aaringer, paa Grund af Materialets Dyrhed og Arbeidspriserne, været opført tilstrækkelige Boliger for konditionerede Familier.

*En Speculation i denne Retning vil nu ogsaa forsøges.
D’hr. Advocat Homann og Procurator Rasch*

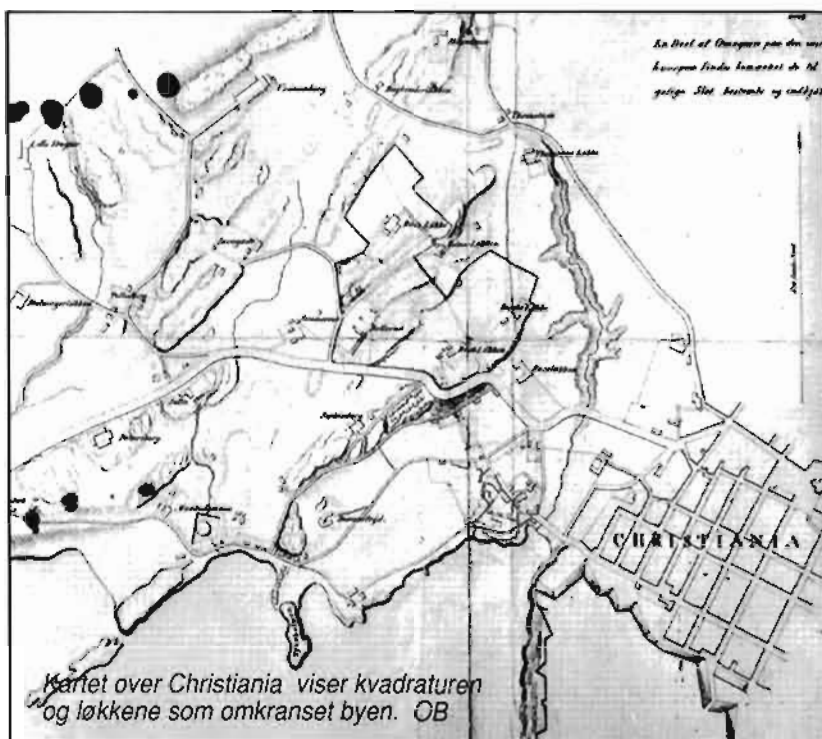

Christiania sett fra Bislett-området omkring 1857, med Slottet til højre. Xylografi efter tegning af Joachim Frich, Illustreret Tidende 19.10. 1859. UBIO

indkjøbte for længere Tid siden 22 a 23 Maal Jord nedenfor Uranienborg, hvorover de haver anlagt 1 fast makadamiseret Vei, og hvor de agte efter en bestemt Plan opføre Bygninger, eller ved Salg af Tomter at virke til Opførelsen af saadanne.”

(Morgenbladet 22. august 1858.)

“Bag Slottet”

I den gamle, tettbygde bykjernen: kvadraturen, i Christiania var inntil i 1840-årene såvel handel som boliger, administrasjon og institusjoner tett sammenpakket. Utenfor de trange bygrensene lå bymarka eller løkkene, opprinnelig innbyggernes felles beite- og åkerland som senere ble privateide sommerboliger. Overgangen fra løkker til helårsboliger begynner sist i 1830-årene, idet Slottsbymningskommisjonen anlegger Store og Lille Parkvei, i dag Parkveien og Wergelandsveien som avgrensning for Slottsparken, og regulerer villatomter for salg til private langs disse.

Etter mønster av fasjonable villastrøk i utlandet skulle husene ligge fritt på tomten etter en fastsatt byggelinje parallelt med gaten, i velstelte hager. Så lenge områdene bak Slottet lå utenfor bygrensen, fungerte Der Kongelige Hoff som bygningsmyndighet her. Streng klausulering sikret slottet mot skjermende eller sjenerende

Brødrene Homan, Peter Jacob øverst og Henrik nederst. Foto: OB

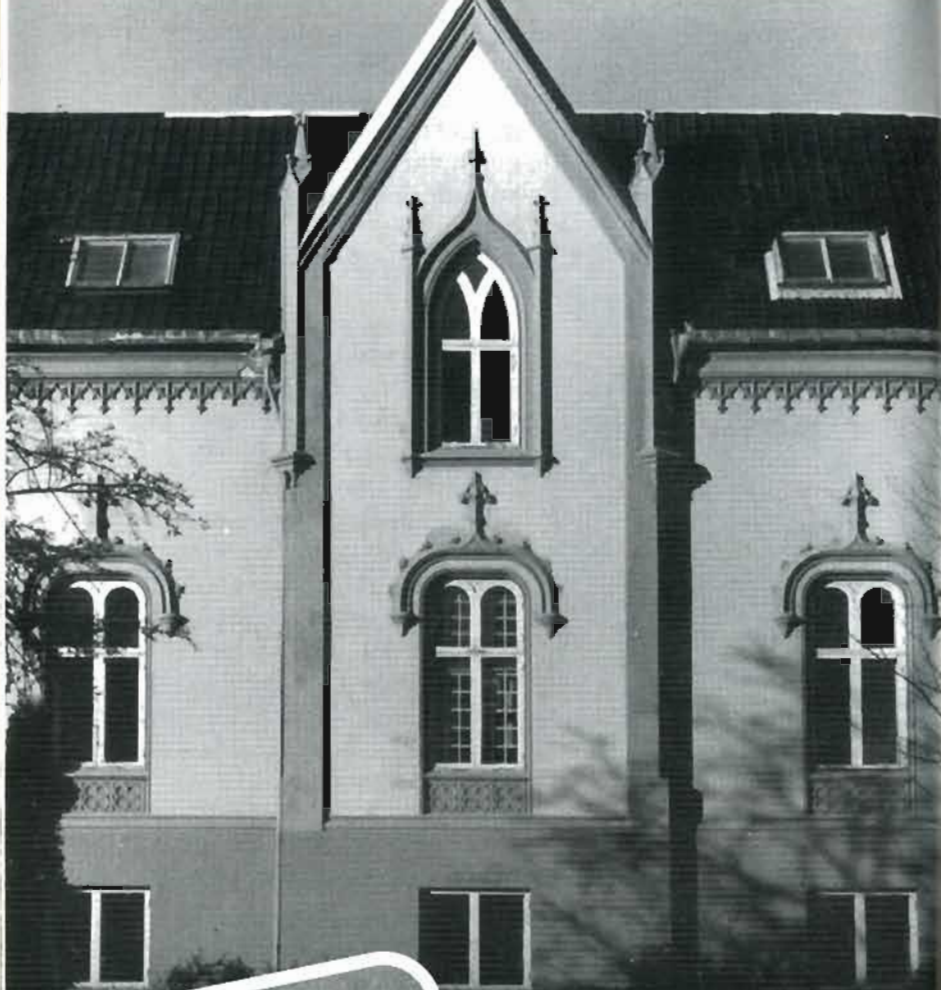
naboskap. Tomtekjøperne tilhørte hovedstadens “gode selskap”. Det revolusjonerende ved disse moderne villaer “Bag Slottet” var at de var helårsboliger, ikke sommerhus.

Homansbyen

Av arealene som hadde vært innkjøpt med tanke på anlegg av en betydelig større slottspark, kjøpte i 1853 høyesterettsadvokat Peter Jacob Homann og ekspedisjonssjef Johan Collett løkken Friheds-sæde mellom Hegdehaugsveien og Pilestredet. Advokatens bror overrettsakfører Henrik Homan overtok i 1857 Colletts del. I 1858 ble naboløkken i vest, Frydendal eller Lille Uranienborg, innkjøpt med prokurator Lars Rasch som medinteressent.

Etter at Christiania sentrum sommeren 1858 var ødelagt av brann og en rekke av byens velstående familier var blitt husløse, fant de tre juristene tiden inne til å anlegge veier, regulere villatomter og å bebygge disse etter en samlet plan, hvor de fulgte skjemaet fra slottsparkstrøket. Samtlige hus ble tegnet av den nyutdannede “berliner” arkitekt Georg Andreas Bull. De første hus ble påbegynt høsten 1858. Alle ble oppført i pusset teglsten.

Brødrene Homann var bereiste og sterkt interessert i kunst og arkitektur. Sammen med sin arkitekt skapte de en romantikkens villaby, hvor hvert enkelt hus representerer en historisk stilart eller et kjent europeisk kulturområde. Hvis kjøperen foretrakk å kjøpe tomten ubebygget, måtte han forplikte seg til å bygge etter tegninger utført av konsortiets arkitekt og godkjent av Homann, Homan og Rasch. Tomter eller ferdige hus ble solgt med samme klausulering som Slottsbymningskommisjonen benyttet:

Josefine's gate 7, foto: RJ
Innfelt: Arkitekt Georg
Andreas Bull (1829-1917).
Foto: NAM
Til høyre: Publikasjonen
"Arkitektur", utgitt i 1861 av
G.A. Bull.

"Det er Betingelse ved Salget, at hverken Kjøberen eller efterfølgende Eiere af Grunden maa bebygge samme uden- eller søndenfor en Linie, der trækkes i Flugt med de paa Matr.No. 69 D og E opførte Bygningers Hovedfacade, men Strækningen mellem denne Linie og den nye Vei skal alene benyttes som Hage og inngjærdes med aabent Gjærde ei høiere end 2 Al 12". Den solgte Tomt maa ikke udstykkes eller benyttes paa nogensomhelst Maade, der kan medføre Støi eller Ureenlighed. Der maa saaledes ikke anlægges offentligt Forlystelsessted, Kegelbane, Smedie eller Kobberslagerværksted, Garveri eller deslige, ligesaa lidt som der paa samme maa have Øl- eller Brændeviinsudsalg.

Christiania den 28 October 1862,
J. Homann, H. Homan"

(Skjøte Josefine's gate 10, til murmester A. Lenschow.)

Da Bull i 1865 ble stads-konduktør i Christiania etter arkitekt Chr. H. Grosch, overtok andre kjente arkitekter hans oppgaver i Homansbyen: Wilhelm von Hanno, Paul A. Due, Niels S.D. Eckhoff og enkelte andre navn støter vi stadig på heretter. Etter Rasch død i 1864 og P.J. Homanns død i 1868 sto advokat Henrik Homan alene for den videre utbygging. I 1867-68 ble Homansbyens areal utvidet. Uranienborghøyden og grunnen nedenfor denne i vest ble innkjøpt fra løkken Uranienborg. Her anla Homan Josefine's gates vestre del og Uranienborg terrasse.

Rundt 1880 gjør leiegårdene sitt inntog på de tomter som ennå lå ubebygget. "De første 20 år var Homansbyens beste tid", sier kildene. Da lå den romantiske idyll ennå fredelig "på landet".

Nye bekvemmeligheter

Homann, Homan og Rasch sørget for at den nye villaby fikk friskt drikkevann fra den nye Sognsvannsledningen over Briskeby. Alle hus fikk innlagt vann i kjøkken og vaskekjeller,

Homansbyen

The garden suburb of Homansbyen was laid out and built during the years 1858 to 1880 as a private enterprise by Homan brothers - two wellknown business lawyers in Christiania - and their associates.

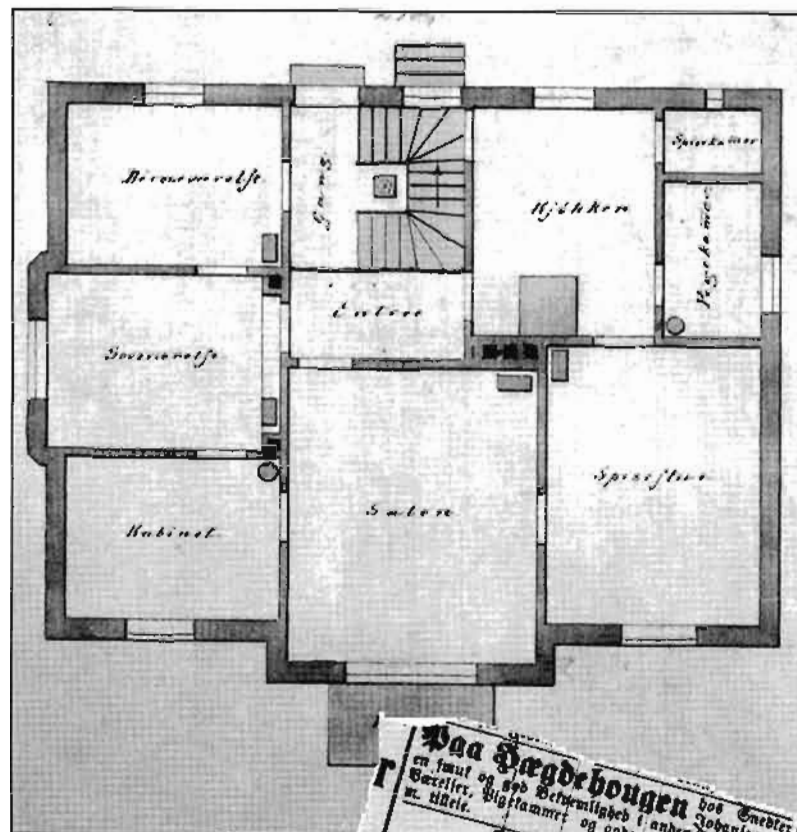
They followed the general European design for a garden suburb, already used in Norway in the 1830s along the Park Lanes, now Parkveien and Wergelandsveien, behind the Royal Palace. Georg Bull (1829-1917) was the architect of the brick and plaster houses in various styles built from 1858 to 1865. Afterwards, W. von Hanno, P. Due, N.S.D. Eckhoff, and other Norwegian architects with a German professional background (Hanover and Berlin) left their imprint on these noble residences from the Romantic period.

The large Homansbyen houses were the peaceful homes of the upper middle class in Christiania's West End. Private regulations prevented the incursion of undesirable or "troublesome" neighbours into these sacrosanct precincts. The miniature Gothic "castles", Italianate villas, and Tudor cottages in the gardens, were a picturesque sight. By about 1880, however, the growing city surrounded Homansbyen on all sides, and even blocks of flats went up on the grounds of some of the houses.

Ulf Hamran

Folketelling fra 1875, Gustavs gate 2:

Carl Abraham Pihl, husfader, jernbaneingeniør, 1825
Cathrine Pihl, kone, husmoder, 1829, Olaf Pihl, sønn, studerende, 1855
Annie Theodora Pihl, datter, 1861, Glennie Mary Pihl, datter, 1863
Helga Pihl, datter, 1866, Alice Dagny Pihl, datter, 1869
Catherine Pihl, datter, 1871, N N Pihl, sønn, 1875,
Ragna Viken, tjener, 1856, Mathilde Larsen, tjener, 1856
Fredrikke Elisabeth Pihl, bosted: Stavanger, datter, 1856
Einar Pihl, bosted: Thronhjøm, sønn, studerende, 1858
Jonas Collett, husfader, telegrafintendant, 1830
Martine Gundersen, tjener, 1853

Over: Plan av Oscars gate 33A. Tegning: G.A. Bull, uten dato, RA

Innfelt: Leiligheter i Homansbyen til leie.
Annonse fra Morgenbladet 17.6.1879

Josefines gate 9. Foto: RJ
Til høyre: Detalj av "Homans Slott", Hegdehaugsveien
31-33. Foto: OB

Guide for Homansbyen

Hegdehaugsveien

Hegdehaugsveien er en meget gammel gate fra Pilestredet til Bogstadveien. Den har navnet etter plassen Hegdehaugen som igjen kan komme av mannsnavnet Heide. I Byminner nr 3 1952 minnes Sven Rygge sin barndomsgate Hegdehaugsveien: " ... fra mitt utsiktstvindu betraktet jeg folkene som arbeidet med stenbrolegningen i Hegdehaugsveien. Såvidt jeg husker, ble den brolagt (mellem trikkeskinnene, iallfall) før 1910. Fortauene i Uranienborgveien og Hegdehaugsveien var brolagt med røde ringeriksheller og små kvadratiske brosten lagt i mønster. ... Da vi flyttet til Josephinegate i 1913 syntes vi det var stille og landlig der, i forhold til bråket fra trafikken i Hegdehaugsveien."

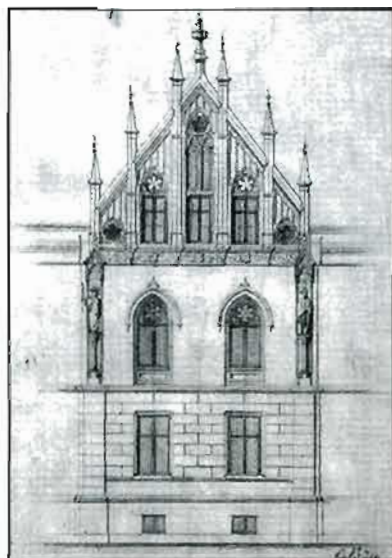

31-33 "Homans Slott"
Leiegård i to etasjer med to hjørnetårn, på hjørnet av Hegdehaugsveien og Oscars gate. Huset ble oppført i 1866 for

Fra Homansbyen

Over: Postkort med motiv fra krysset Oscars gate og Hegdehaugsveien tatt omkring århundreskiftet. Foto:OB
Under: Fasadeutkast Hegdehaugsveien 31-33. Tegning: G.A.Bull, uten dato, RA

høyesterettsadvokat P.J. Homann etter tegning av G.A. Bull i engelsk sengotikk eller Tudorstil, i pusset tegl. Homann og frue - hun var fiolinisten Ole Bulls datter - bodde i nr 33, i hjørnebygget. "Slottet" var Homansbyens landemerke til det ble revet i 1955.

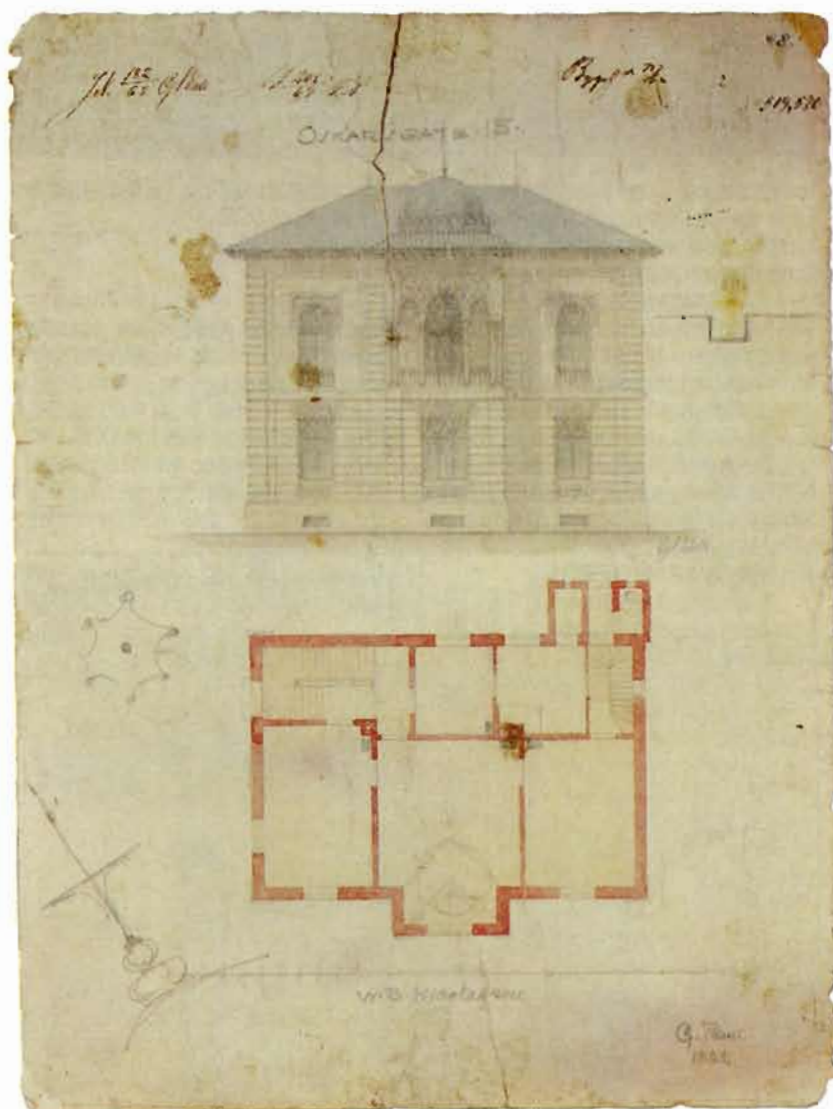
30-32 Her ble i 1858 bygget en vakker villa i Berlinerpreget klassisisme etter Bulls tegning for P.J. Homanns regning. Den er publisert i Bulls hefte "Arkitektur" fra 1861 og hadde i første etasje kolonialforretning og leilighet for kolonialhandler Ludvig Weltzin. Men alt i 1863 oppførte Weltzin sin egen gård Josefines gate 23 på tomt kjøpt direkte fra Uranienborgløkken, utenfor Homanns rekkevidde, og flyttet dit (senere kjøpmann Syvertsens kolonialhandel). Bulls lille villa ble innebygd i glassmester O. Skovsruds store leiegård, og bare et hjørne av den er ennå synlig i gårdsrommet til Hegdehaugsveien 30 B.

Oscars gate 15, fasadeoppriss og plan av huset slik det ble bygget, med åpen loggia i annen etasje kronet av en maurisk kuppel. I dag er huset svært ombygd.
Tegning: G.A. Bull, 1862, RA

Oscars gate

Oscars gate fikk navn i

1864 etter kongen av Sverige og Norge, Kong Oscar I (1799-1859). I hans regjeringstid ble det gjennomført et omfattende reformarbeide i de to rikene: Humanisering av straffelovgivningen, lik arverett

for menn og kvinner og ny fattiglov. Han var også villig til å høre på de norske ønsker om større likestilling innenfor unionen.

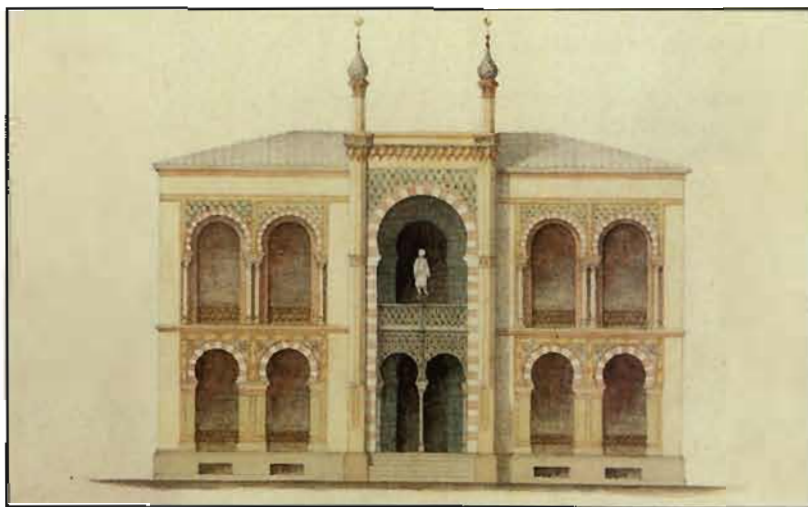
"Oscarsgate og Josephinegate var nærmest som landeveier; i Oscarsgate var det bare sammenhengende fortau på den ene siden, mens det på villasiden" kun var fortau utenfor hus nr 27 og 29. En servitutt på eiendommene bestemte at gatelinjen måtte trekkes tilbake og fortau legges når husene ble påbygget." Sitat fra *Sven Rygge, Byminner 3 1962*.

Oscars gate 17 og 15, fotografert før 1894. Foto: OB

11 Oppført i 1882 for Jacob Blaauw etter tegninger av A.H. Lenschow. Huset er i tilnærmet klassisisme.

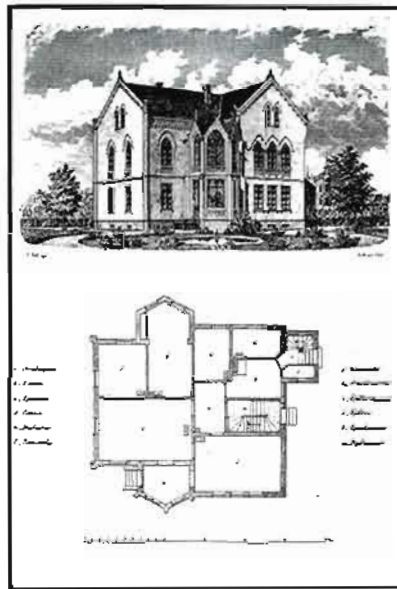
13 Oppført i 1894 for O. Kristiansen, etter tegninger av S.Grann-Meyer.

Oscars gate 15, ant. første utkast, uten dato. Tegning: G.A. Bull, RA

Oscars gate 19. Foto: OB

Oscars gate 19 slik huset ble presentert i publikasjonen "Arkitektur". Trykksaken bestod av fire sider og utkom bare med dette ene nummeret. Bladet inneholdt råd angående planlegging av bolig, vist ved to eksempler fra Homansbyen. Tegning: G.A. Bull, 1861, UBIO

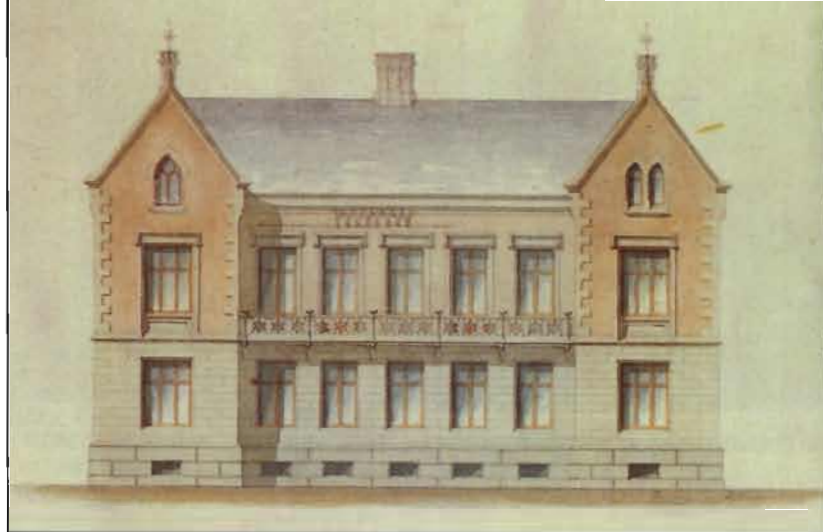
15 Villa i maurisk stil, oppført for advokatene Homanns regning 1862-63 etter Bulls tegning. Huset ble i 1863 solgt til kgl. fullmektig Wilh. B. Nicolaysen, hvis velstelte blomster-have ble berømt. Midtrisalitten hadde opprinnelig åpen loggia i annen etasje og var kronet av en maurisk kuppel.

17 Villa i romansk-normannisk stil oppført for advokatene Homann i 1862-63 etter Bulls tegning og solgt i 1864-65 til egyptologen professor Jens Lieblein. Tomannsbolig, slik også mange andre hus i Homansbyen var.

19 Her på hjørnetomten mot Hegdehaugsveien lå frem til ca 1935 en ganske praktfull villa i fransk gotikk. Den var oppført i 1859-60 for advokatene Homann etter tegning av Bull, og er gjengitt i Bulls "Arkitektur" fra 1861. Huset ble solgt til amtmann J.Collett i 1860, han var en av interessentene i grunninnkjøpet. Senere var professor Robert Collett eier.

21 På denne hjørnetomten oppførte brødrene Homann i 1858-59 en stor villa - tomannsbolig - i bysantinsk stil, tegnet av Bull. Den ble rundt 1860 solgt til kjøpmann Holst. Senere var i mange år kommandørkaptein, baron Ferdinand Wedel-Jarlsberg eier, deretter O. Syvertsen som overtok Weltzins kolonialbutikk i Josefines gate. Huset ble revet i begynnelsen av 1960-årene.

23 Enebolig i Tudorstil, oppført i 1858-59 for prokurator Rasch og brødrene Homann, solgt i mars 1859 til sorenskriver C.F. Erichsen, etter hvis død apoteker Maschmann og familie i mange år eide stedet. Kvisten er ikke opprinnelig.

Oscars gate 27. Tegning: G.A. Bull, 1863, RA

T.h. og under: Oscars gate 25, detaljer. Fotos: RJ

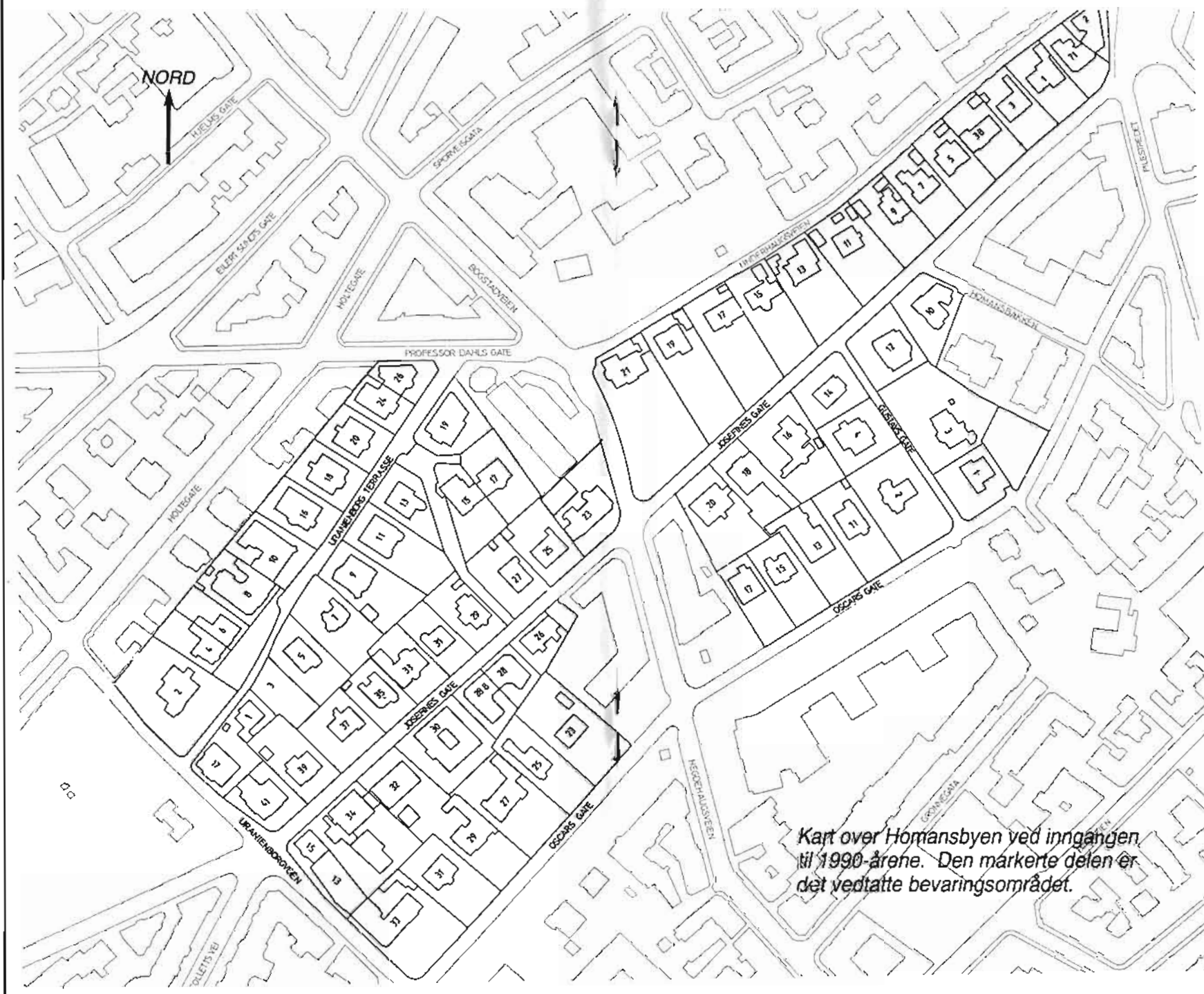

25 Homann solgte i november 1861 tomten til premierløytnant C. Smith, og villaen i Tudorstil ble oppført etter tegning av Bull i 1862-63. Den er senere utvidet.

27 Stor tomannsbolig i skotsk sengotikk, tegnet av Bull og oppført i 1864-65 som bolig for høyesterettsadvokat Henrik Homan og hans skotskfødte hustru, de bodde i annen etasje. Tårnet og porthvelvet ble tilbygget i 1883. Loftetasjen ble ombygget og forhøyet i 1950-årene.

29 Denne villaen i italiensk renessanse ble oppført i 1868 for brødrene Homanns regning etter tegning av arkitekt Wilhelm von Hanno. Karnappet og balkongen ble tilbygget for grosserer O. Sundt ved arkitekt Thrap-Meyer i 1883, og nye tilbygg ble utført i 1908 for grosserer Carsten Langaard ved arkitekt Harald Olsen.

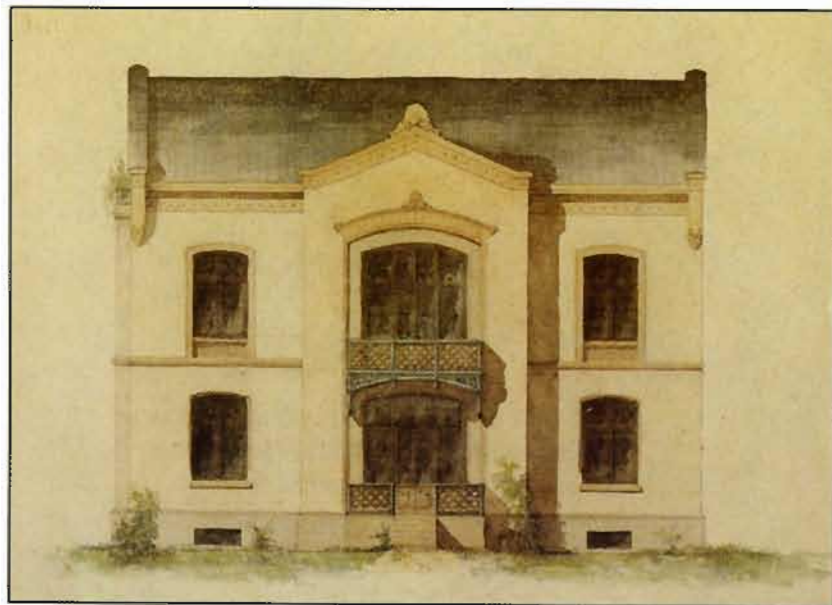

Kart over Homansbyen ved inngangen
til 1990-årene. Den markerte delen er
det vedtatte bevaringsområdet.

Oscars gate nordre del med hus nr 29, 27, 25 og 23. Foto: OB

Oscars gate 33 A, fasadeoppriss av huset slik det opprinnelig ble bygget. Tegning: G.A. Bull, uten dato, RA

33A Villa i to etasjer i Berlinerklassisme etter Bulls tegning, oppført for overrettssakfører O.S. Arnesen i 1860, og i 1888 påbygd en tredje etasje. Leiegården 33 B oppført etter arkitekt Anselm Liljestrøms tegninger i 1888.

Gustavs gate 2 var i mange år treet av riving på grunn av den planlagte gjennomgangsåren Per Sivles gate. Foto: RJ

Gustavs gate 3. Foto: Væring, OB

Gustavs gate

Den korte gaten,

som forbinder Oscars gate og Josefines gate fikk sitt navn i 1864 etter arveprins Frans Gustaf Oscar (1827-1852) nest eldste sønn av Oscar I og dronning Josefine. Han døde på Slottet i Oslo. Prins Gustav dyrket historie og musikk, komponerte romanser og pianostykker.

1 Tomten er utskilt fra Homanns løkke Frihedssædes store frukthave. Villaen er oppført i 1871 av og for byggmester Hans Olsen etter tegning av arkitekt N.S.D. Eckhoff, og ble solgt til kjøpmann Johan Thuesen. Stilen er Berlinerklassisme.

2 Huset er oppført i 1859-60 for jernbanedirektør, ingeniør Carl Pihl, etter Bulls tegning i romantisk klassisme preget av den tyske arkitekt Karl Fr. Schinkels arbeider. Senere kjøpte skolebestyrer P.C. Voss huset. Utsiktstårnet og bygningsdelenes gruppering viser innslag av "italiensk villastil". Bull brukte samme formspråk som i Josefines gate 11, som senere er ombygget. Gustavs gate 2 er en av Homansbyens fineste villaer.

3 Oppført i Frihedssædes have 1871 etter tegning av Eckhoff, for og av byggmester Hans Olsen, som solgte til fabrikkeier H.O. Hvoslef. Stilen er Berlinerklassisme.

4 Villa oppført i 1866 av byggmester A. Lenschow, for egen regning i Tudorstil, og trolig tegnet av arkitekt Stener J. Lenschow. Solgt til handelsborger Jens Jensen. Eier i 1879 var fotograf P. Petersen.

Josefines gate

Gaten er oppkalt etter Kong Oscar Is dronning, Joséphine de Beauharnais (1807-1876). Den fikk sitt navn i 1864.

Advokat Henrik Homan overlot til entreprenør å bebygge tomten i Josefines gates vestre del, men tegningene måtte godkjennes av ham og tomten var klausulerte. Hjørnet av Pilestredet og Josefines gate hørte ikke til Homanns eiendom, og derfor skiller bygningene der seg fra Homansbyens. Pilestredet 71 er bygget av J. Ruud for egen regning i 1873. Vestre Frikirke ligger i Pilestredet 69. Kirken er i nordisk nybarokk og oppført i rød teglsten i 1920 etter tegninger av arkitekt Harald Aars, i samarbeid med arkitekt Lorentz Harboe Ree. Ved siden av frikirken ligger Josefines gate 2, en leiegård med butikker i underetasjen, oppført i 1927-28 etter arkitekt Adolf Jensens

tegninger. Stilen er svenskpreget nyklassisisme.

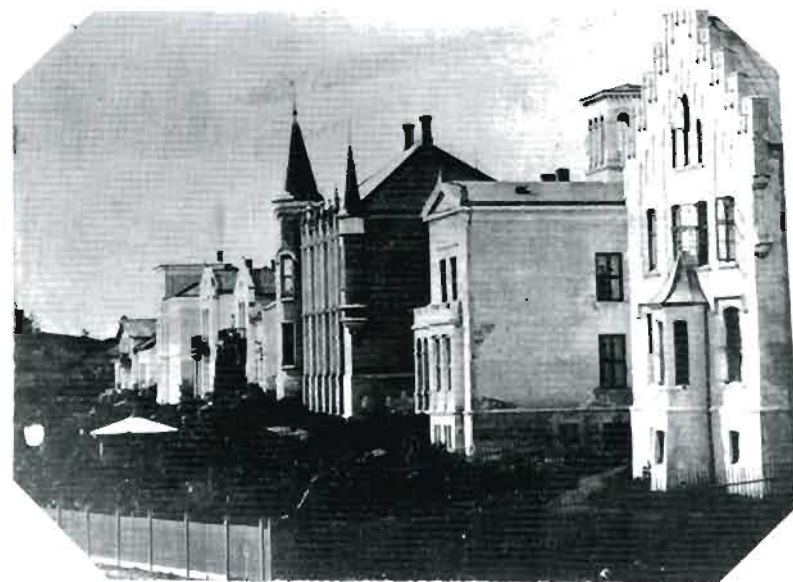
1 Oppført i 1869 av snekkermester J. Ruud for egen regning. Han användte tegningene for amtmann Colletts gotiske villa Oscars gate 19, som Bull hadde publisert som mønsterhus i heftet "Arkitektur" i 1861, men i sterkt forenklet utgave. Ruud solgte huset til dr. W. Møller.

3 Villa i enkel Tudorstil, oppført i 1868-69 av byggmester Hans Olsen for egen regning, og solgt til assessor C.W. Andersen. Arkitekten er ikke kjent.

3B Villa i enkel senklassisisme oppført i 1869 av snekkermester J. Ruud for egen regning og solgt til sekretær J.R. Bull. Ettfags tilbygg og veranda mot vest tilføyd i 1879. Arkitekten er ikke kjent.

Over: Josefines gate i 1867, tegnet ni år etter at det første huset ble påbegynt. Xylografi, etter tegning av Carl Baagø, *Illustreret Tidende*, OB
Under: Josefines gate sett fra Bislett i 1865. Foto: OB

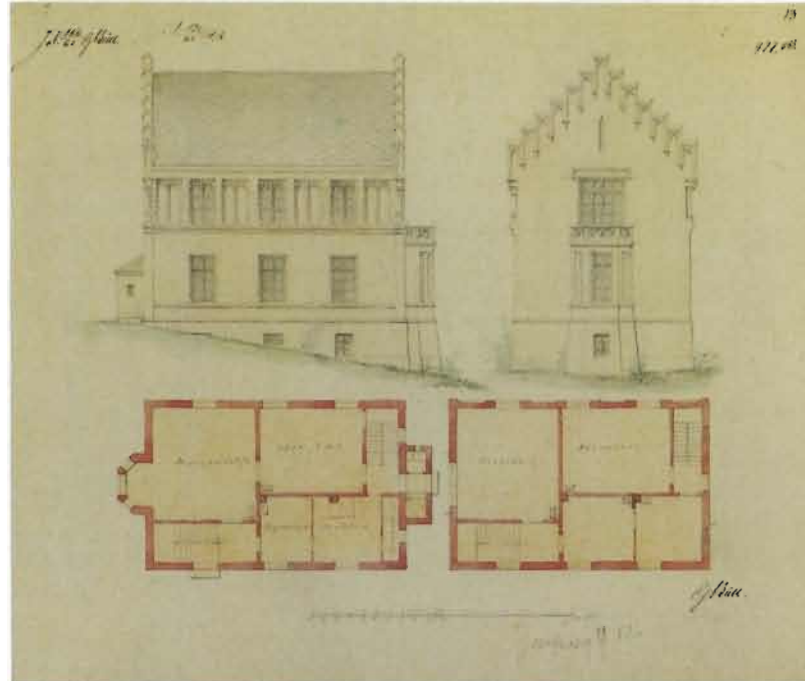

5 Oppført i 1866 for brødrene Homann etter tegning av arkitekt Paul Due i gjennomført engelsk sengotikk: Tudorstil. Visse trekk felles med Henrik Homans bolig Oscars gate 27, tegnet av Bull i 1864. Villaen ble solgt til assessor Peter Brandt. Tilbygg i gården i 1881 for grosserer Peter Hansen.

7 Denne villaen er oppført i 1866 for advokatene Homanns regning etter Bulls tegning i franskpreget sengotikk, og ble solgt til overlærer A.S. Guldberg.

8 Kristelig Gymnasium, oppført i 1915 på tomten til løkken Frihedssædes låve, fjøs og stall. Nordisk nybarokk, tegnet av arkitekt Henry F. Coll.

Detalj fra trapperom i Josefines gate 9. Foto RJ

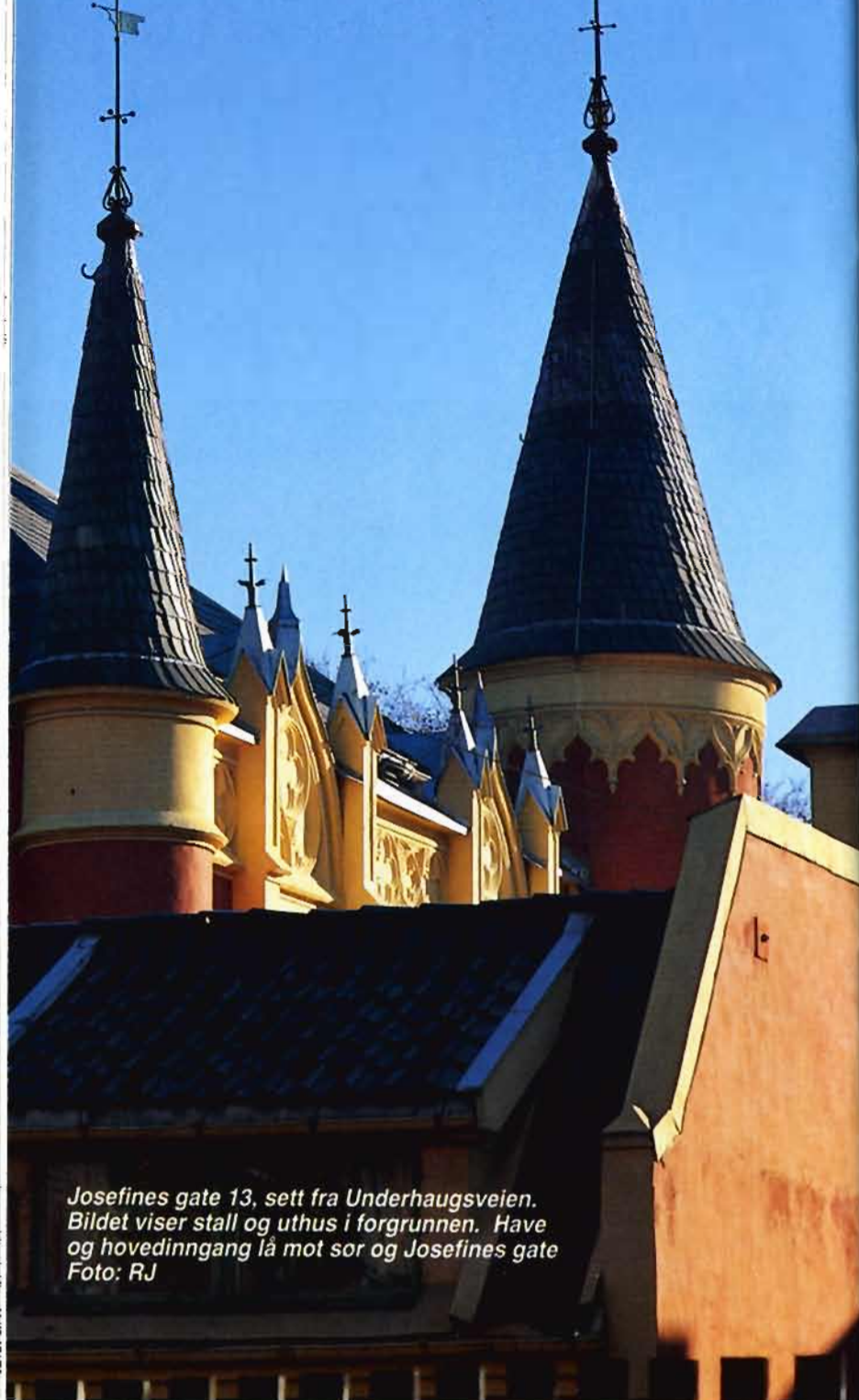
Over: Josefines gate 9, fasadeopp-
riss og planer. Tegning: G.A. Bull,
1863, RA Under: Josefines gate 9,
detalj fra gavl. Foto: RJ

9 Oppført i 1862-63 for
advokatene Homann etter B.
tegning og solgt til byråsjef C.
Collett. Bull hadde i 1851-54 målt
opp middelalderbygninger i Bergen
blant annet Håkonshallen. I villaen
trekk fra denne smeltet sammen med
tyisk sengotikk. Trappehus mot øst
tilføyd i 1900 ved arkitekt Henrik
Bull.

10 Villa i enkel sengotikk med
antydning til hjørnetårn, oppført
i 1877 for ingeniør J. Vogt og huseier
er dermed dikteren Nils Collett Vogners
barndomshjem. Huset hadde to
leiligheter.

11 Villa i Schinkel-preget,
romantisk klassisisme. Tegnet
av Bull og oppført i 1859-60 av
murmester H. Andersen for egen
regning og solgt til postmester
C. Oppen. Huset hadde et høyt,
italiensk tårn i hjørnet og lignet

Josefines gate 13, sett fra Underhaugsveien. Bildet viser stall og uthus i forgrunnen. Have og hovedinngang lå mot sør og Josefines gate
Foto: RJ

Gustavs gate 2, men ble om- og tilbygd i 1886 for proprietær J.H. Opsahl ved murmester Carl Schøyen, og tårnet ble da revet.

12 På tomt utskilt fra Frihedssædes have ble villaen oppført i 1871 av byggmester Hans Olsen for egen regning etter N.S.D. Eckhoffs tegning i Berliner-klassisisme. Ombygd og stilmessig ødelagt ca 1960 av Antroposofisk Selskap etter forbilde av Rudolf Steiners hus i Dornach i Sveits.

13 Homansbyens praktfulle château i fransk sengotikk, er oppført i 1860 for brødrene Homanns regning etter tegning av Bull. Teglstensveggene er tynt slemmet og rødmalte, detaljene pusset og malt sandstensgule. Bygget som tomannsbolig med inngang fra haven. Ble solgt til sorenskriver H. Leganger. Ny hovedinngang fra Underhaugsveien bygd ca 1910.

14 Villa i tilnærmet nyrenessanse, oppført i 1866 av murmester A. Lenschow og trolig tegnet av Stener J. Lenschow. Huset ble solgt til professor Hartvig Christie.

15 Denne villaen på bakkekammen ble oppført i 1858-59 i Tudorstil etter Bulls tegninger, for enkemadame Grethe Juul. Hun var dikteren professor Andreas Munchs svigermor. Munch, som i samtiden ble regnet som en av romantikkens store poeter, bodde her.

"Munchs Vægge er prydede af skønne Kobberstik. I spisestuen hænger Schweitserbilleder i Sepia og et par gode Genrebilleder, i dagligstuen ligger Malerier, mest Landskaber, i Kabinettet Faders

Portrait af Fru Jerichau, et par Portraiter og diverse Landskaber og Genremalerier, i Antikkabinettet ligger norske Fotografier, enkelte meget store og sjældne, og vort Pragtstykke, en Søjle af poleret Granit der bærer en Marmorbuste, Copi efter den berømte Niobe i Florentz. Imellem Dørene er Portier af grønt Reps med å la grecque Borter af gul Silke, de er trukne saaledes fra, saa man fra den danske Kabinetsofa kan se Busten, der er gripende skøn i sin Smerte. En norsk Billedhugger Fladager udlørte den til os, mens vi var i Rom. Naar nu Solen skinner ind til os, eller vi har mange Lys tændte, saa kan Detro. her er rigtig kønt og smagfuldt."

Brev fra Amalia Munch til Johanna v. Hofsten, 1869-70.
Fra Et nordisk digterhjem, Andreas og Amalia Munch, Breve og Erindringer, København 1954.

16 Huset er oppført i 1867 for advokat P.J. Homanns regning i romansk stil etter tegning av W. von Hanno. Arkitekten tegnet utkast i en rekke stilarter. Huset ble solgt til bankfullmektig R. Dahl.

17 Villa i Schinkel-preget romantisk klassisisme, tegnet av Bull og oppført i 1858-59 for brødrene Homanns regning, men solgt under oppførelsen til professor i teologi C.P. Caspary. Huset ble sterkt om- og tilbygget i 1894. Det var dikteren Theodor Casparis barndomshjem.

18 Oppført i 1878 for kjøpmann O. Schønberg av byggmester og arkitekt W.F. Lühr som tomannsbolig i nyrenessanse. Lührs tegninger ble godkjent av Henrik Homan, men ved oppførelsen ble det gjort betydelige avvik fra dem

Over: Det gamle Hygieahjørnet der Josefines gate krysser Hegdehaugsveien. Foto: Wilse, 1904, OB

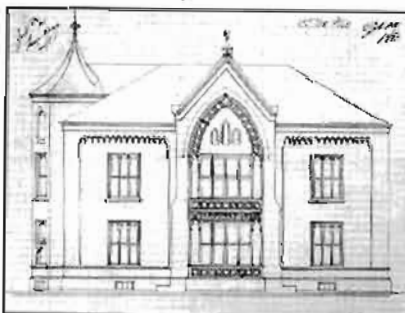
som innebar en kvalitetsmessig forringelse.

19 Tomannsbolig oppført i 1863 av murer A. Lenschow for egen regning. Eiendommen ble kjøpt av depotforvalter, kammerherre Carl Wahl, som anla en vakker rosenhave. Arkitekt var enten Bull eller Lenschow selv. Stilen er nyrenessanse, "italiensk" på grunn av tårnet.

20 "Florentinsk renessansepalass" i tre etasjer, med en leilighet i hver. Oppført i 1876 av arkitekt A. Tidemand etter hans tegning og solgt til assessor J. H. Stenersen. Øverste etasje er utformet som "bel etage" med ekstra høyde og rikere utstyr. Samtidens tyske praktvillaer var forbilde.

21 Tomannsbolig, oppført i 1863-64 av murer A. Lenschow for egen regning i enkel stil, tegnet av G.A. Bull. Spissbuen i verandaisjen er av støpejern.

23 "Syvertsens hjørne" ble oppført i 1863 på tomt direkte utskilt fra Uranienborg og dermed utenfor Homansbyens grenser og strenge klausuler. Byggherren var kjøpmann Ludvig Weltzin. Toetasjers bygård i vanlig nyrenessanse, med butikk på hjørnet. Tredje etasje ble påbygd i 1883 for kjøpmann O. Syvertsen. Her holdt Homansbyens kolonialbutikk til i over hundre år. Arkitekten er ukjent.

Josefines gate 21. tidligere Hegdehaugsveien 17. Tegning: G.A. Bull. 1865. RA

Josefines gate sett fra Uranienborgveien i 1860-årene. Foto OB.
"Josephinegate mellom Hegdehaugsveien og Uranienborgveien var en privat gate, og vedlikeholdet overlatt til huseierne. Den hadde ingen brolegning, var full av huller, støvet om sommeren og med bunnløs søle høst og vår. I sneløsningen måtte vi legge store trelemmer utenfor vår innkjørsel, til tross for at gaten hadde fortau i hele sin lengde." Fra Sven Rygge, Byminner 3 1952.

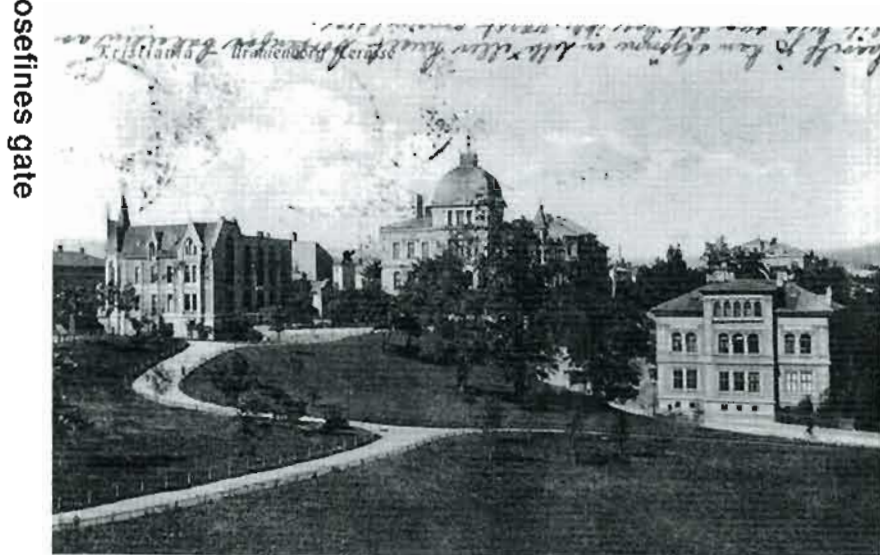
25 Likeledes, på tomt kjøpt direkte fra Uranienborg, oppførte professor Torkel Aschehoug sin toetasjers, "ordinære murvilla" tidlig i 1860-årene. Arkitekten er ukjent.

26 "Leiegårdsvilla" i nygotikk med hjørnetårn, oppført i 1879, muligens tegnet av Christian Linthoe (senere mistolket som Linstow, slottsarkitekt!).

27 Tomannsbolig oppført i 1869 av byggmester Hans Olsen for egen regning og solgt til direktør B. Falkenberg. Det ligger med gavli mot gaten og er i Tudorstil. Arkitekten er ukjent.

Josefines gate 29. Foto: Engh

Uranienborg terrasse med "Uranienborgslottet" i midten. Postkort fra 1912. OB

28A-B Doppelthus i tre etasjer, med felles fasade. Leiegård, oppført i 1894, etter tegninger i nyrenessanse av arkitekt Frithjof K. Aslesen.

29 Identisk form og plassering som nr 27. Oppført i 1879 av byggmester Olsen for egen regning. Romansk stil, ukjent arkitekt. Huset ble solgt til enkefru K. Sevaldson, som ga navnet til stikkveien "Sevallen" som fører opp til Uranienborg terrasse.

30 Denne bygningen i nordisk nybarokk er oppført i 1915 som Dr. Einar Lindboes Privatklinikk tegnet av arkitekt Victor Nordan. Tomten tilhørte Oscars gate 27, hvor Lindboe var svigersønn i huset.

31 Villaen ble oppført i 1871-72 av byggmester Hans Olsen for egen regning, og solgt til kjøpmann I. Schiørbeck. Fasadeutstyret i nygotikk er nå fjernet. Det samme gjelder støpejernsverandaen utenfor

de to vestre vindusakser. Arkitekten var muligens N.S.D. Eckhoff.

32 Skolepaviljong i tre, oppført av Wehrmacht under krigen til bruk for Deutsche Schule in Norwegen, hvor tyske barn gikk. Arkitekten er ukjent. Idag, sammen med nr 34, er det en del av Arkitektenes Hus.

33 Huset ble oppført i 1871-72 av byggmester Hans Olsen for egen regning etter tegning av ukjent arkitekt, med samme plan og form som nr 31. Fasadeutstyr i enkel nyrenessanse. I 1875 lot eieren, kjøpmann Kaas, bygge et kraftig tårn i to etasjer ved arkitekt Henrik Nissen, og omkring 1900 ble huset om- og påbygd i jugendstil.

34 Huset ble oppført i 1877-78 som tomannsbolig ved byggmester M.J. Larsen for kjøpmann O. Schønberg og herr Hedemark, etter Larsens tegning som var approbert av Henrik Homan.

Italiensk renessansepalass-fasade, nødtørfertig "brettet" rundt hjørnene. Senere benyttet av Frøknene Conradis Pigeskole, av Pastor Hallings skole for gutter, av Rudolf Steiner skolen og av den Tyske Skole under krigen 1940-45. I dag Arkitektenes Hus.

35 Oppført i 1874 av murmester H. Hansen for egen regning og antagelig etter tegning av N.S.D. Eckhoff, og solgt til konsul S. Caspersen. Villaen hadde L-formet plan, polygonalt karnapp mot gaten og fasadeutstyr i sengotikk. Den er senere utvidet og påbygd.

37 Tomannsbolig oppført i 1874-75 av murmester H. Hansen for egen regning etter arkitekt N.S. D. Eckhoffs tegning i klassisisme.

39 Enebolig oppført i 1870-71 for Henrik Homan etter arkitekt N.S.D. Eckhoffs tegning i nyklassisisme, og solgt til professor i mineralogi T. Kierulf

41 Hjørnehus mot Uranienborgveien, i monumental nyrenessanse tegnet av arkitekt Anselm Liljestrøm og oppført i 1888.

Uranienborgveien

15 Huset er oppført i 1879, byggherre og arkitekt er ikke kjent. Nyrenessansefasade med midtkarnapp, mens veggen mot Josefines gate har middelaldersk gavlmotiv.

17 Villa i rik nyrenessanse med palladianske trekk, oppført i 1882 av byggmester Hans Olsen for egen regning. Tilbygg oppført i 1891 for G. Vibe.

Skjæringen mellom Josefines gate og Holtegata er fredet - der vises det spesielle grunnfjellet i Oslo. Foto: RJ

Uranienborg terrasse

Terrassen, som opprinnelig het Skovveien, ble i 1879 oppkalt etter Uranienborgløkken. Uranienborgskoven dekket hele høydedraget før Henrik Homan utparsellerte tomter her fra 1868 av. I den første byggeperioden var N.S.D. Eckhoff arkitekt for de frittliggende villaene, og man fulgte opplegget fra Homansbyens eldre deler. Utover i 80-årene ble bebyggelsen tettere og større, preget av leiegårder.

1 Hus i tidlig funksjonalisme, arkitekt Jens Dunker, 1932. Gestaposjef Siegfried Wolfgang Fehmer bodde her under krigen.

2 "Uranienborgslottet". praktvilla oppført i 1885 for trelastgrosserer Julius Jakhelln etter tegninger av Paul Due og Bernhard Steckmest. Fransk châteaustil.

nyrenessanse. Stall og vognskjul er bevart i gården.

3 Inspirert av nr 1, oppført i 1990 etter tegninger av arkitekt Bjørn Wærnskjold, Holteprosjekt. Ny-funksjonalisme.

4-6 To sammenbygde villaer i franskpreget nyrenessanse, rød teglsten med "sandstens" detaljer, karnapper og hjørnetårn. Oppført i 1885 ved arkitekt Paul Due.

5 Schinkel-preget romantisk klassisisme, oppført i 1876 ved arkitekt N.S.D. Eckhoff. Vår første professor i kunsthistorie, Lorentz Dietrichson og hans hustru malerinnen Mathilde Dietrichson, bodde her. Villaens plan er en gjentagelse av deres oldnordiske trevilla på Djurgården i Stockholm. Professorens virke omfattet såvel studier i det nordiske - stavkirkene - som det klassiske antikke, særlig skulpturen.

"Oppe på høiden af den omtrent forsvunne Uranienborgskov, der hvor Terrassen stuper ned mod Joselines gade, kjøpte jeg mig en Byggegrund, og der ligger nu en liden Villa, fra hvis Balconer og Verandaer der er en vidunderlig Udsigt over hele Christianiadalen. Denne Villa byggede jeg strax ved min Hjemkomst i 1876; dengang saa der anderledes ud deroppe end nu: Vi boede bogstavelig midt i Skoven, og Vildrosen blomstrede lige udenfor vore Vinduer. De store Caserner deroppe havde endnu ikke rejst sig saalidt som Kirken, og vor udsigt strakte sig fra Frognersæteren til Næsodden, fra Maridalshøjderne til Askerfjellene."

Lorentz Dietrichson: *Fra Svundne tider IV.*

7 Oppført i 1868 ved arkitekt Chr. Smith. Italieniserende villa med hjørnetårn, og symmetrisk fasade ut mot stupet. Anthon B. Nilsen, forfatter under pseudonymet

Elias Kræmmer, har bodd her og villaen kalles derfor "Kræmmerhuset".

8 Stor, palassaktig leiegård i tre fulle etasjer i nybarokk, oppført i 1894, tegnet av Ferdinand Linthoe. Bokhandler Jacob Dybwad, statsminister Francis Hagerup og andre kjente borgere har bodd her.

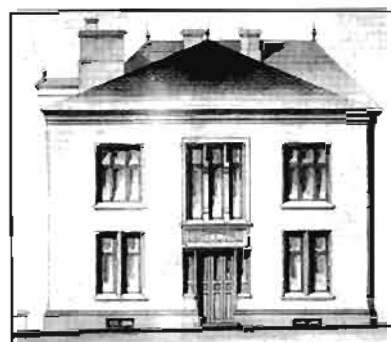
9 Villa i nyrenessanse med rød tegl og sandstensimitasjon, oppført i 1889-90 for konsul Georg Iversen av Paul Due og Bernhard Steckmest.

10 Stor og forholdsvis enkel leiegård i tre etasjer i nyrenessanse. Arkitekt Carl Aaman, 1893.

11 Villa i nygotikk, 1881, arkitektene Paul Due og Bernhard Steckmest. I dag republikken Polens ambassade.

13 Villa i nygotikk, oppført i 1879 av arkitekt Henrik Thrap-Meyer. Asymmetrisk havefasade med karnapp og tårn. Vinduene mot gaten er skiftet ut og endret etter krigen. Villaen var bolig for skolebestyrer Aars, den ene av de to grunnleggerne av Aars & Voss skole i Oslo, som forøvrig også var tegnet av Thrap-Meyer.

Uranienborg terrasse 13. Tegning: Henrik Thrap-Meyer, 1879.

15 "Italiensk" villa i Schinkels klassisisme, oppført i 1870 for Henrik Homans regning, etter N.S.D. Eckhoffs tegning. Asymmetrisk fasade med "tårn" i sydøstre hjørne.

16 Mot gaten er dette en forholdsvis liten villa i Schinkel-preget romantisk klassisisme med tårn og karnapper. Oppført i 1870-årene for Homan etter tegning av N.S.D. Eckhoff, påbygget i 1880 til leiegård av betydelig størrelse.

17 Villa i halvannen etasje oppført i 1874 for Henrik Homan etter arkitekt N.S.D. Eckhoffs tegning. Symmetrisk fasade med polygonal midtrisalitt i to etasjer.

18 Villa i klassisisme, oppført i 1879 for Henrik Homans regning etter tegning av arkitekt N.S.D. Eckhoff.

19 Leiegård/villa i tre etasjer i nyrenessanse. Kortsiden mot "Sevallen" er behandlet som hovedfasade og har midtrisalitt. Arkitekt Ove Ekman, 1886.

20 Villa i nyrenessanse med midtkarnapp, oppført i 1872 for Henrik Homan etter arkitekt N.S.D. Eckhoffs tegning.

22 Tre etasjers bygning i nyrenessanse med midtrisalitt oppført i 1886-87 av og for bygningsinspektør Christian Linthoe som også tegnet huset.

24 Leiegård i tre etasjer på hjørnet mot Professor Dahls gate, i fransk renessanse med rød tegl og imiterte sandstensdetaljer. Oppført i 1886-87 av og for bygningsinspektør Christian Linthoe som også tegnet huset.

«Like godt å sanere og bygge Homanshøyblokker!»

MENER KOMMUNIKASJONSRADMANNEN
«Fredning til boligstrøk, — utvikling til slum»

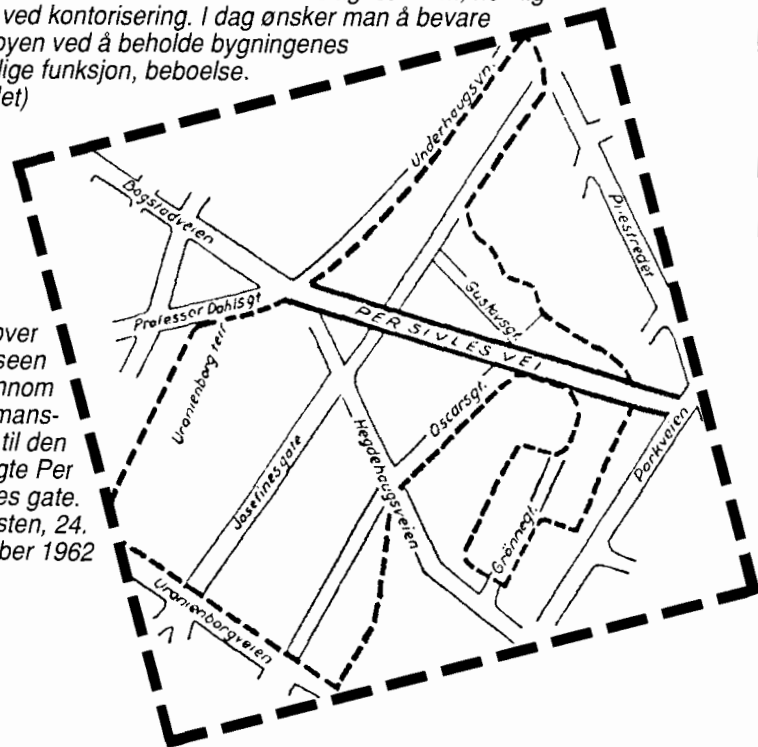
«En katastrofe - hvis Homansbyen blir ødelagt»

Gårdeierne må få innrede kontorer — Hvis ikke blir det riving

Det er stadig grunn til å være på vakt når det gjelder eiendommer som heter ikke fant regjene kan be om å rive.

Kampen om Homansbyens bevaring ble også ført i avisene. Her er to avisoverskrifter som illustrerer et tilbakelagt stadium, nemlig bevaring ved kontorisering. I dag ønsker man å bevare Homansbyen ved å beholde bygningenes opprinnelige funksjon, beboelse. (Dagbladet)

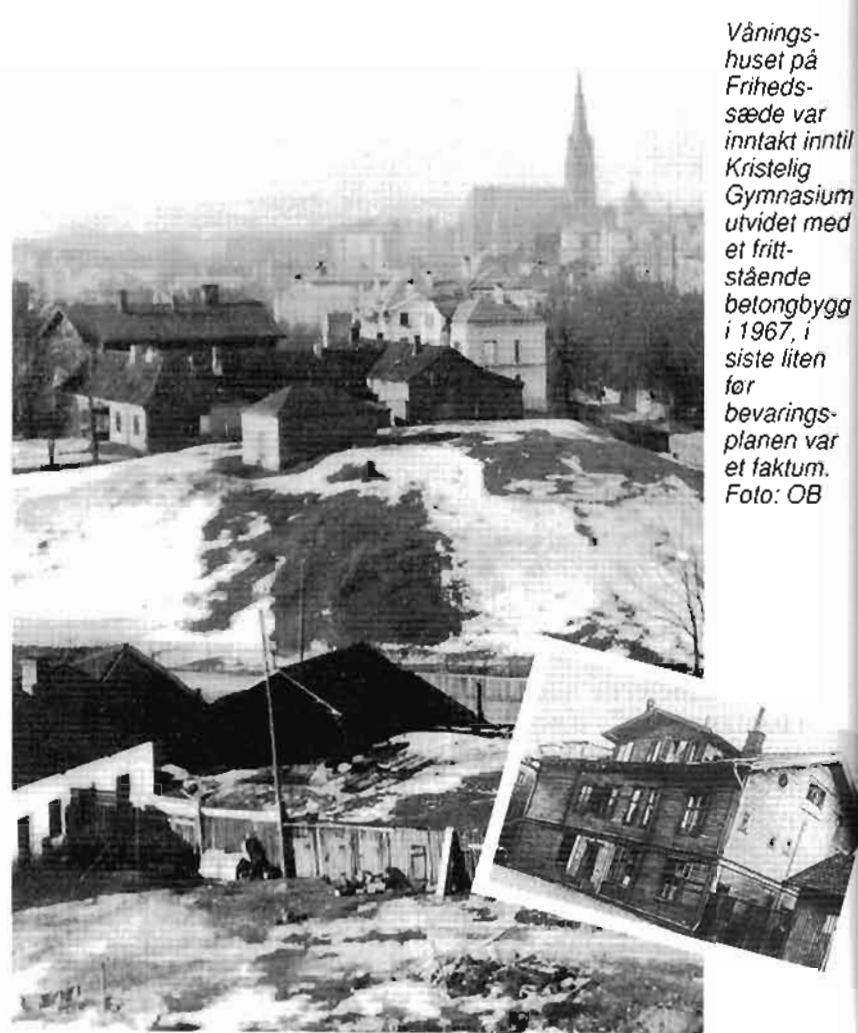
Kart over traseen gjennom Homansbyen til den planlagte Per Sivles gate. Aftenposten, 24. november 1962

Homansbyen ut av dvalen

Homansbyen i Christiania - med den tids transportmidler - kan nesten sidestilles med vår tids drabantby: En boligby på god avstand av det vanlige arbeidsliv. Det var en drabantby for det "gode borgerskap", men drabantbysituasjonen ble ikke langvarig. Byen vokste i et tempo som vi gjerne tror bare hører vår tid til. Tendensen til å skille arbeidsplass og bolig økte og boligtettheten i sentrum avtok. I Homansbyen ble kontakten med sentrum avhjulpet ved åpningen av Sporveien 6. okt. 1875, først som hestesporvogn og fra 1894 av "Elektriken". Ved århundreskiftet gikk bydelen inn i en slags dvaletilstand. Utviklingen foregikk utenfor området.

Institusjoner som brøt med boligmiljøet, gjorde sitt inntog i 1915 i form av Kristelig Gymnasium og Dr. Lindboes Klinik - den senere Kvinneklubben. Generalplanen fra 1919 innførte en trafikkgate som skulle gå tvers gjennom området fra Bogstadveien til Pilestredet. Først kalt Edvard Griegs gate - senere Per Sivles gate. Likevel, det var først i 1950-årene at Tornerosesøvnens var slutt. Byggeanmeldelser og søknader om bruksendringer strømmet inn til kommunen - først og fremst langs Hegdehaugsveien: Bygården nr 36 avløste "Smitheløkken" i 1956, Texacos kontorblokk erstattet "Homansbyslottet" i 1957 og den gamle Apotekergården forsvant i 1960. I 1961 ble det anmeldt boligblokker på eiendommene øst for stikkveien Sevalen mot Josefines gate frem til Hegdehaugsveien. Planene forutsatte riving av seks hus, hvorav ett senere ble plukket ut som en av syv fredningsaktuelle bygninger i Homansbyen! Da henvendte Byplankontoret seg til Byantikvaren med anmodning om er uttalelse om de fornyelsesproblemer som forelå i Homansbyen.

Vånings-
huset på
Friheds-
sæde var
inntakt inntil
Kristelig
Gymnasium
utvidet med
et fritt-
stående
betongbygg
i 1967, i
siste liten
før
bevarings-
planen var
et faktum.
Foto: OB

bebyggelsens eksteriør og ytre miljø, samt fortsatt å sikre bydelen for beboelse. Slik planen er vedtatt av Bygningsrådet, vil kun bevaring av eksteriørene være sikret, mens boligbruken er dårlig vernet. Grunnen til dette er at Miljøverndepartementet ved stadfestelse av reguleringsplaner til bevaringsformål, i henhold til bygningsloven § 25 nr 26, ikke har godtatt at bruken av eiendom regulert til bevaring bindes opp gjennom reguleringsbestemmelsene. Kommunikasjonsrådmannen fant det ikke forsvarlig å fremme reguleringsplanen for Homansbyen videre før det var på det rene at bruk til bolig

kan sikres, og reguleringsplanens videre behandling er blant annet av denne grunn forsinket. Problemet var imidlertid tatt opp med Miljøverndepartementet som i brev 26.10.1977 har gitt tilslutning til at man kan kombinere reguleringsformålene bolig og bevaring (dobbelregulere etter bygningslovens § nr 1 og nr 6)".

Da utredningen fra Byplankontoret i 1964 ble oversendt kommunikasjonsrådmannen, stod det i oversendelsesskrivelsen: "At strøket har skiftet karakter, skyldes først og fremst manglende håndhevelse av reguleringsmessige og bygningsmessige bestemmelser." For å søke å hindre at historien skal gjenta seg, ble Homansbyen Vel startet sommeren 1985 og har arbeidet intenst mot kontoriseringen og for å få oppfylt løftet om redusert trafikk. Homansbyen Vel har, i sitt arbeid med å kreve reguleringsbestemmelsene håndhevet, registrert all kontorbruk innenfor bevaringsplanen og overlatt materialet til kommunen.

Bygningssjefen har erklært kontoriseringen krig. Aksjonen skulle starte med Homansbyen. Først på aksjonslisten kom Oscars gate 15 hvor det var et langt register av ulovligheter. Men, akk! Den smarte synder hadde alliert seg med en diplomat. Etter adskillige aksjoner er det nå bolig for den sør-afrikanske konsul. Noen skrekkenes lærepenge for synderen er det vel ikke blitt, og den siste protest mot gjerdet, som brøt med høyden i de opprinnelige statutter, førte ikke frem.

Velet deltar i arbeidet med å utarbeide forslag til nye reguleringsbestemmelser, som blant annet tar sikte på å forbedre gaterommet ved å pålegge hekker på begge sider, slik at man får en skjerming mot de fremmede bygninger - som på nedsiden av Oscars gate. Forøvrig organiserer Velet utsetting av benker og planting av trær. Det foreslås å innlemme Oscars gate 10 og 12 og Grønnegate 19 i Homansbyreguleringen etter at eiendommene er regulert til bevaring. Oscars gate 26B og 28B er også foreslått innlemmet. Viktigst er likevel forslaget om å oppheve bestemmelsen om inndeling i A-hus og B-hus, som innebærer en gradering av de enkelte eiendommers bevaringsverdi. Opphevelsen vil gjøre håndhevelsen av reglene og det videre bevaringsarbeidet enklere.

Harriet Flaatten

*"Fra haverne en duft av blid jasmin,
fortrolig springvandsplask i julinatten
og himlen het av skyers dunkle vin"*

Niels Collett Vogt

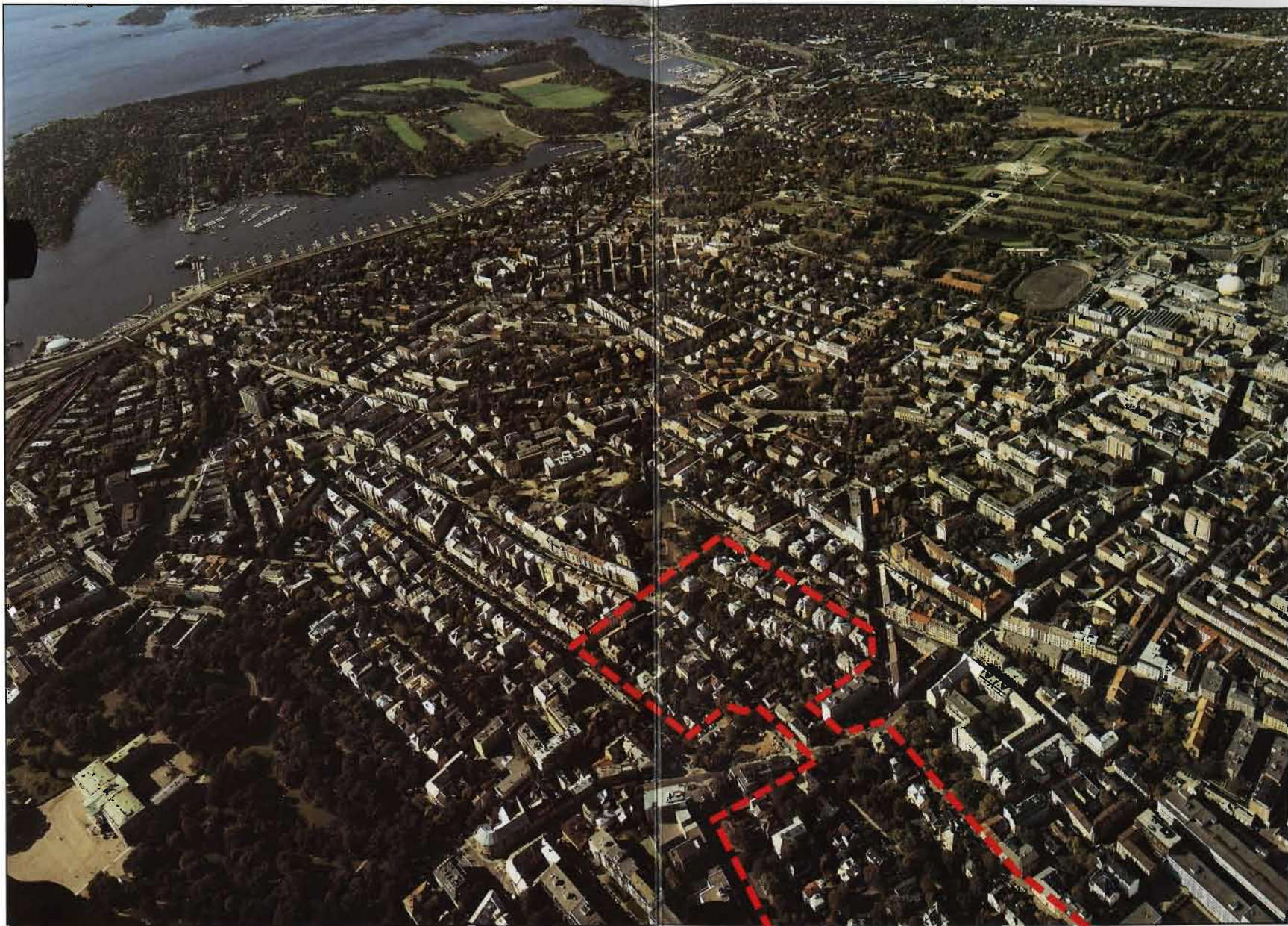
Hageanlegget i Josefine's gate 13 har beholdt sin opprinnelige form med slyngede grusganger, modne trær og fin fontene. Vakrest er kanskje hagen om våren når bakken er dekket av blåstjerne (Scilla) samtidig som Forsythiabuskene lyser med sine sterkt gule blomster.

Homansbyen som hadde eget vannverk fra Sognsvannsbekken, var det første sted i Christiania hvor fontener var alminnelig i havene. Da Homansbyen fikk kommunalt vann, ble det innført særavgift på springvannene, og fontenene gikk ut av bruk. I løpet av 1980-årene er flere av havene restaurert og fontenene har fått sin renessanse. Atter kan en vandrer høre "fortrolig springvandsplask i julinatten".

Foto: Knut Lønø, NH

Tone Lindheim

Layout Harald Gulli Luftfoto: Fjellanger Widerøe A/S

Illustrasjonene er utlånt fra: HF: Harriet Flaatten, HJH: Henrik Jørgen Huitfeldt, MF: Mittet Foto, NAM: Norsk Arkitekturmuseum, NH: Norsk Hagetidende, OB: Oslo Bymuseum, RA: Antikvarisk arkiv, Riksantikvaren, RJ: Rainer Jucker, UBIO: Universitetsbiblioteket i Oslo